

Uvajanje elementov formativnega spremljanja v vrtcu: predstavitev tematskega sklopa Vesolje

Iris Bračun Mlačnik, Vrtec Dravograd

Uvod

Formativno spremljanje v vrtcu zajema dejavno vključenost otrok v proces, učenje otrok od otrok, povratne informacije, dokaze in vrednotenje. »Cilj formativnega spremljanja pri najmlajših otrocih je zagotavljanje najbolj ustrezne podpore za otrokov razvoj in učenje v danem trenutku, spodbujanje razvoja veščin učenja učenja in spodbujanje razvoja meta-kognitivnih strategij« (Priročnik FS za vrtce, 2016: 3). Ključen pomen za kakovostno uvajanje elementov formativnega spremljanja ima vzpostavitev dobrih odnosov, čustvene občutljivosti, sprejetosti ter zaupanja in sodelovanja med otroki in odraslimi v oddelku. V razvojno nalogo Formativno spremljanje sem se vključila s šolskim letom 2015/16. Po prvem skupnem srečanju razvojne skupine sem bila ob obilici informacij nekoliko zmedena in postavljala so se mi vprašanja, kako začeti ter kaj spremeniti. Po pregledu gradiva in temeljitem razmisleku sem si v akcijskem načrtu zastavila dolgoročni osebni cilj in strategije formativnega spremljanja, ki jih bom razvijala pri svojem vzgojno-izobraževalnem delu v vrtcu.

Takole sem si zastavila:

Kaj želim doseči – moj osebni cilj:

- razvijati primerne načine spodbujanja otrok, pri katerih so ti dejavni in ne le pasivni opazovalci, ter s pomočjo uporabe elementov formativnega spremljanja spremljati njihov napredek.

Strategije oziroma elementi formativnega spremljanja (FS), ki jih bom razvijala pri svojem vzgojno-izobraževalnem delu v vrtcu:

- večja vključenost otrok v skupno načrtovanje dela in refleksijo oziroma vrednotenje,
- zagotavljanje kakovostne in pomenske povratne informacije, ki bo otroke aktivirala za nadaljnje delo,
- izboljšanje medvrstniškega sodelovanja,

- ustvarjanje problemskih situacij, ki pri otrocih izzovejo miselne procese, da lahko z lastno dejavnostjo pridejo do novega znanja,
- premišljeno in skrbno zbiranje dokazov oziroma dokumentiranje,
- spodbujanje otrok k postavljanju vprašanj in poslušanju.

Sprva sem v delo dodala le načrtovanje skupaj z otroki in pomen izboljšanja medvrstniškega sodelovanja, vendar se je ob izvajanju dejavnosti pokazalo, da ne hote razvijamo tudi vse druge elemente formativnega spremljanja in da se ti navezujejo drug na drugega.

V nadaljevanju bom predstavila praktičen primer tematskega sklopa, ki sem ga izvajala z otroki, starimi od tri do štiri leta.

Izvedba tematskega sklopa z elementi formativnega spremljanja

Pri izbiri teme novega vsebinskega sklopa sem izkoristila ideje in želje otrok ter jih »zapisala« v obliki slik, da je bilo napisano lažje razumljivo. Pri didaktični igri

Slika 1. Načrtovanje tematskega sklopa

sem otroke usmerjala z različnimi vprašanji in otroci so imeli možnost izbirati med različnimi temami novega vsebinskega sklopa. Izbrali so »Vesolje«.

Skupnega načrtovanja izbranega tematskega sklopa sem se lotila z ugotavljanjem predznanja otrok, pri čemer je nastal plakat »Kaj vemo o vesolju?«.

1. plakat: Kaj vemo o vesolju?

- Tam so rakete.
- Na nebu je vesolje.
- Mars, tam živijo zelena bitja.
- Na planetu, kjer je samo pesek, živijo medvedki in imajo šotore.
- V vesolju lahko letiš.
- Sonce je okroglo in če gremo blizu, nas lahko opeče.
- Tam so vesoljske ladje.
- Če imaš kisik, lahko dihaš.
- Sateliti nam dajo signale, da lahko gledamo televizijo.
- V soncu se naredi črna luknja.
- Je noč.

Slika 2. Primer plakata z vprašanjem Kaj vemo o vesolju?

Načrtovanje je potekalo kar nekaj časa in ta dejanja so obrodila zelo dobre sadove, saj so se v otrocih prebudile ideje in so tako dejavno pristopili k procesu razmišljanja o lastnih in skupnih dejavnostih. Ob načrtovanju lahko prepoznam posebnosti otrok, njihova močna in šibka področja ter načine razmišljanja, s katerimi razvijajo svoje kompetence. Izjave otrok mi večkrat sporočajo, kako daleč je posamezen otrok v razumevanju neke vsebine.

Zamislite otrok so včasih tudi neuresničljive, nerealne, vendar je v tem kljub temu nekakšen čar, saj se lahko razvije neko novo vprašanje, nov problem in krog dejavnega raziskovanja zopet steče.

Kot naslednji korak sem izbrala izdelovanje plakata »Kaj nas zanima o vesolju?«. Za nekatere otroke je ta korak zahteven, predvsem zaradi oblikovanja vprašanj in ubeseditve tistega, kar otroke res zanima. Otroci še nimajo tako bogatega besedišča, zato sem jim pomagala s številnimi podvprašanji.

Otroci so bili dejavno vključeni v proces in posledično zelo motivirani za delo. Vzgojiteljeva strokovna

2. plakat: Kaj nas še zanima o vesolju?

- Ali lahko pridemo na druge planete?
- Kakšna je vesoljska ladja?
- Ali obstajajo vesoljci?
- Ali vesoljci vozijo vesoljske ladje?
- Ali se planeti vrtijo?
- Ali obstaja vesoljska jadrnica?
- Kaj je NLP?
- Kaj je v vesolju?
- Ali si lahko naredimo vesoljsko igralnico?
- Ali si lahko naredimo raketo?

Slika 3. Primer plakata z vprašanjem Kaj nas še zanima o vesolju?

odgovornost je, da zagotavlja uravnoteženo uresničevanje ciljev posameznih področij dejavnosti kurikula za vrtce.

S strokovno delavko v oddelku sva načrtovali dejavnosti, ki so otroke vodile naprej, saj so sami predlagali le nekaj idej: naredimo vesoljsko ladjo, spremenimo igralnico v vesoljsko igralnico in tako dalje. Plakate smo pritrdili na vidno mesto v igralnici. Kot naslednji korak sem otrokom zastavila nalogo, naj doma s pomočjo staršev poiščejo gradivo o vesolju. Tako so imeli tudi starši možnost vključevanja v načrtovanje dela v oddelku, kar se je izkazalo za pozitivno in spodbudno. Otroci so uporabljali različne strategije raziskovanja (po literaturi, po spletu, s sorodniki, starši ...) in dela z različnimi predmeti in sredstvi. Ugotovila sem, da so otroci tako zelo vpeti v iskanje novega znanja in uresničevanja ciljev dejavnosti, da včasih nisem mogla verjeti, kako se lahko tako majhni otroci med seboj samo pogovarjajo, načrtujejo, se smejejo in se celo poslušajo. Igralnica se je postopoma spreminjala v vesoljski prostor, ki je otrokom ponujal neskončne možnosti raziskovanja in novih miselnih izzivov. Učno okolje je bilo organizirano tako, da so imeli otroci možnost dela v skupini, v parih in individualno. Interakcija med otroki je bila sodelovalna, spodbujevalna in dinamična (oblikovali so odgovore, pripovedovali, razmišljali o tem, kako bi še več izvedeli o vesolju, razlagali s primeri iz knjig, predstavljali plakate, organizirali delo ...). Vesolje smo spoznavali postopoma, preko igre, in potek dejavnosti določali skupaj z otroki. Ti so razumeli, kaj bodo delali, osredotočali so se na učne dejavnosti in razvijali odgovoren odnos do svojega učenja.

Dejavnosti tematskega sklopa:

- Spoznavamo Osončje (sestava Osončja, nastanek Osončja, asteroidi ...).
- Spoznavamo planete (značilnosti planetov, poimenovanje planetov, oddaljenost planetov, kroženje planetov ...).
- Spoznavamo vesoljska plovila (rakete, vesoljske ladje, sateliti ...).
- Spoznavamo astronaute, njihovo življenje ter delo v vesolju.
- Sprašujemo se, ali smo v vesolju sami, in iščemo možnosti življenja na drugih planetih (vesoljčki, marsovci, vesoljske pošasti ...).
- Opazovanje in fotografiranje neba.

Slika 4. Načrt dejavnosti tematskega sklopa

Otroci so dajali sprotne in razumljive povratne informacije ter so bili takšnih informacij tudi sami deležni. Sama kot povratno informacijo otroku velikokrat uporabljam odprta vprašanja, in sicer zato, da spodbudim njegov um in ga tako vodim k nadaljnjemu razmišljanju. Pri mlajših otrocih govor še ni toliko razvit kot pri starejših, zato je bila povratna informacija podkrepljena tudi z neverbalno komunikacijo telesa. Večkrat sem svoje občutke otrokom izrazila tudi s simbolom smeška. Proces dajanja povratnih informacij nam je odpiral številne možnosti in poglede, s katerimi smo uspešno širili svoje znanje na različnih področjih kurikula (na področju gibanja, jezika, umetnosti, narave, družbe in matematike), in

Primer povratne informacije otroka vzgojitelju:

Kaj ti je všeč pri tem, ko spoznavamo vesolje?

Všeč mi je:

- da se učimo o vesolju,
- da izdelujemo planete, raketo,
- da se igramo Luno in Sonce,
- da se igramo igrice in si pripravljamo vesoljske napitke,
- bruhanje vulkana in Jupiter.
- Da smo igralnico spremenili v vesoljsko igralnico.

Slika 5. Primer povratne informacije otroka

tudi strokovni delavci v oddelku smo se razvijali in spoznavali sami sebe. Tudi otroci so že dajali povratne informacije svojim vrstnikom.

Slika 6. Medvrstniško sodelovanje

Slika 7. Vrednotenje

Slika 8. Povratna informacija o planetih med otroki in vzgojiteljem

Pri vrednotenju znanja smo ponovno pregledali vprašanja in odgovore z začetka raziskovanja ter preverili njihovo pravilnost. Presenetilo me je dejstvo, da so otroci na začetnem plakatu večkrat prepoznali nepravilne izjave raziskovanja in se samostojno odločili, da jih prečrtamo oziroma popravimo. Včasih so otroci pri vmesnih vrednotenjih na plakate dodajali nove stvari, ki so jih spoznali ob odkrivanju vesolja.

Primeri: Vrednotenje otrok

Preglednica 1. Primeri vrednotenja otrok

Uspelo mi je:	Teško mi je bilo:	Užival sem:
<ul style="list-style-type: none"> • narediti raketo, • na globusu poiskati Dravograd, • narisati zvezdo, • pobarvati planet Zemljo, • iz kock sestaviti raketo, • urediti vesoljski kotiček. 	<ul style="list-style-type: none"> • risati z zobno ščetko, • trgati papir, • barvati planete, • plesati ob glasbi, • igrati se astronave, • fotografirati nebo. 	<ul style="list-style-type: none"> • ko sva z očetom doma naredila raketo, • ko sem poslušal vesoljsko glasbo, • ko smo delali vesoljske napitke, • ko smo povabili starše, • ko smo izstrelili raketo, • ko smo naredili vulkan, ki je bruhal lavo, • ko smo spoznavali asteroide.

Ob koncu dejavnosti so otroci ovrednotili svoje počutje z ustreznim znakom smeška, ki so ga nekateri pospremili tudi s primernim komentarjem svoje odločitve. Tako pomagamo otrokom razvijati kompetenco učenje učenja in jih učimo oceniti lastni proces učenja.

Spremljanje razvoja in učenja otrok sem dokumentirala s številnimi dokazi (s fotografijami, videoposnetki, izdelki otrok, s številnimi zapisi po pripovedovanju otrok ...). Ker smo imeli predstavitvenega materiala zelo veliko, smo se odločili, da za konec tematskega sklopa o vesolju v vrtec povabimo starše. Odločila sem se, da to uresničimo s tako imenovanim sprehodom po vesolju, pri katerem so imeli otroci možnost svojim staršem povsem samostojno pokazati številne dokaze o spoznavanju vesolja in s primeri pojasniti rezultate našega dela. Otroci so neizmerno uživali, ko so se s starši preizkušali v izvajanju različnih poskusov in ko so sami odgovarjali na vprašanja staršev ter utemeljevali dobljene rezultate. Starši so bili nad videnim očarani, izjave lastnih otrok so jih vidno presenetile.

Sliki 9 in 10. Dokazi (mape za shranjevanje)

Sklep

Uvajanje elementov formativnega spremljanja se je izkazalo za pozitivno tako pri otrocih kot pri odraslih, in to bom nadaljevala tudi v prihodnje, saj se želim še izpopolniti. Otroci so mi dali številne možnosti in za to sem jim zelo hvaležna. Korak za korakom pa uresničujem tudi svoj začetni osebni cilj in vse to me navdihuje za nadaljnje delo ter mi zagotavlja pogum za nekaj novega.

Viri in literatura

Holcar Brunauer, A., Bizjak, C., Cotič Pajntar, J., Borstner, M., Eržen, V., Kerin, M., Komljanc, N., Kregar, S., Margan, U., Novak, L., Rutar Ilc, Z., Zajc, S., Zore, N. (2016). Formativno spremljanje v podporo učenju: Priročnik za učitelje in strokovne delavce. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Kurikulum za vrtce. Predšolska vzgoja v vrtcih. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad za razvoj izobraževanja.

Slika 11. Učni sprehod s starši (sprehod po vesolju)